

12. Фінанси підприємств : [підруч.] / [кер. авт. кол., наук. ред. А. М. Поддєрьогін]. — К. : КНЕУ, 2002. — 571 с.
13. Михайлов В. С. Статистичні оцінки фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємств і організацій окремих регіонів, форм власності та галузей економіки України / В. С. Михайлов, О. В. Крехівський // Статистика України. — 2000. — № 3. — С. 18—26.
14. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу / Шеремет А. Д., Сайфулін Р. С. — М. : ИНФРА-М, 1996. — 176 с.
15. Лєснікова М.В. Використання комплексних показників для дослідження фінансового стану інноваційно-активних підприємств України / М. В. Лєснікова, І. Ю. Єгоров // Наука та наукознавство. — 2003. — № 4 : Додаток. — С. 208—215.
16. Шиян Д. В., Сторочко Н. І. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / Шиян Д. В., Сторочко Н. І. — К.: Вид-во "А.С.К.", 2003. — 240 с.
17. Колисник М. Управление релевантными издержками / М. Колисник // Стратегии. — 2004. — № 4. — С. 32—38.
18. Bernstein L.A. Financial Statement Analysis Theory: Application and Interpretation / Bernstein L.A. — [4-th ed.]. — N.Y. : Richard D. Irwin Inc., 1998. — 348 p.
19. Нікбахт Е. Фінанси / Нікбахт Е., Гропеллі А. ; пер. з англ. — К. : Вік ; Глобус, 1993. — 353 с.
20. Горицкая Н. Деятельность предприятия. Критерии эффективности / Н. Горицкая // Финансовый директор. — 2004. — № 3. — С. 58—61.



Спеціальний стандарт поширення даних та статистика міжнародної технічної допомоги

О. М. Мотузка,
аспірант НТК статистичних досліджень

Якісно нові завдання, що стоять перед державою в сфері зовнішнього фінансування, інтеграція в міжнародне співтовариство зумовили нагальну необхідність побудови статистики міжнародної технічної допомоги, яка має забезпечити достатність статистичних даних щодо ресурсів міжнародної технічної допомоги. Це дозволить вивчати стан та перспективи розвитку процесу надання міжнародної технічної допомоги, забезпечувати взаємозв'язок інформації щодо неї з такими макроекономічними системами даних, як національні рахунки і статистика державного бюджету з метою розробки фінансових програм розвитку держави та макроекономічного аналізу.

Вирішення наукових і практичних завдань становлення статистики міжнародної технічної допомоги як складової багатогалузевої статистичної науки пов'язане з визначенням її сутності, історичних етапів розвитку, формування системи і змісту показників, висвітленням їх ролі в інтегрованій інформаційно-статистичній базі, необхідністю створення схеми взаємодії органів державної статистики та органів, на які покладено функції контролю за міжнародною технічною допомогою, підготовкою та реалізацією обґрунтованих і збалансованих управлінських рішень щодо раціонального використання міжнародної технічної допомоги.

Діюча система надання міжнародної технічної допомоги характеризується складністю, порушенням функціональної гармонії окремих її складових та системи в цілому [1].

Аналіз існуючих наукових джерел показав, що в теорії та практиці української статистики не тільки не визначено місце і функції статистики міжнародної технічної допомоги, але й немає навіть обґрунтування цього поняття.

Актуальність роботи полягає в тому, що у теперішній час в Україні методологічні засади побудови статистики міжнародної технічної допомоги комплексно не вивчалися в теоретичному розрізі та не розроблялися на практиці. Однак на кожному наступному етапі розвитку системи міжнародної технічної допомоги і політики, що її реалізує, відкриваються нові факти, проблеми, які вимагають інших підходів, творчого осмислення та прийняття сучасних і конкретних рішень.

На міжнародному рівні протягом тривалого періоду часу здійснюються численні спроби створити фонд даних, що дало б змогу відстежувати потоки зовнішніх фінансових ресурсів. Зокрема, передумовою цьому слугувала розробка Спеціального стандарту поширення даних (ССПД).

Метою роботи є аналіз структури ССПД, визначення ролі, завдань статистики міжнародної технічної допомоги, проблем її становлення.

ССПД створений Міжнародним валютним фондом (МВФ) у 1996 році для висвітлення економічних і фінансових показників країн-членів МВФ. Він зобов'язує країни-члени дотримуватися вичерпного та регулярного оприлюднення фінансових та економічних даних за принципами, розробленими МВФ [7].

Важливо зазначити, що 10 січня 2003 року Украї-

на стала 52-ою країною, що офіційно приєдналася до ССПД Міжнародного валютного фонду. Його показники розміщені як на веб-сайті Державного комітету статистики України, так і на веб-сайті МВФ. Приєднання України до ССПД сприяє забезпеченню органів влади, бізнесу, громадськості, міжнародних організацій своєчасною та повною статистичною інформацією, виробленню й реалі-

зації макроекономічної політики, поліпшенню функціонування фінансових ринків, дослідженню стратегічних цілей державної політики щодо європейської та євроатлантичної інтеграції, підвищенню довіри іноземних інвесторів до оцінки стану економіки України [8].

Спеціальний стандарт поширення даних передбачає чотири параметри поширення даних (рис. 1).

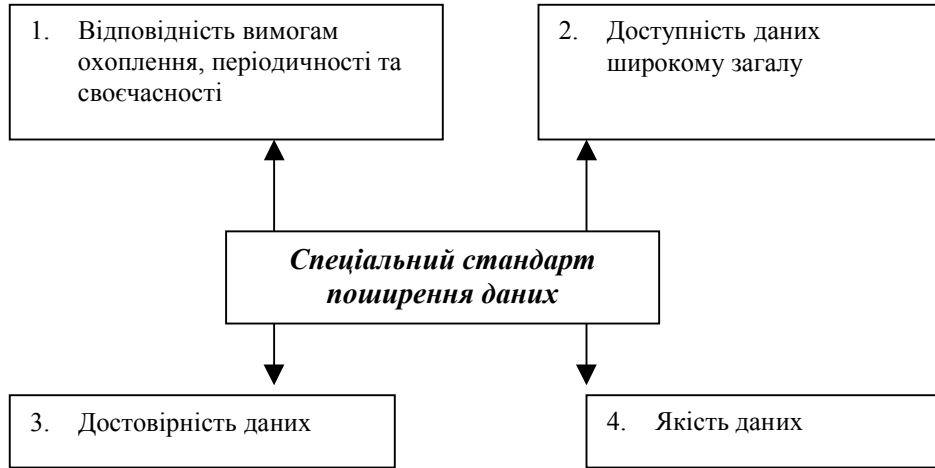


Рис. 1 Параметри поширення даних за ССПД

Охарактеризуємо їх.

1. Відповідність вимогам охоплення періодичності та своєчасності. Вичерпні економічні та фінансові дані, що поширюються регулярно та вчасно, є невід’ємною характеристикою прозорості макроекономічної політики та економіки в цілому. Країни-учасники ССПД зобов’язуються поширювати ці категорії даних періодично та вчасно.

2. Доступність даних широкому загалу. Поширення офіційних статистичних даних є обов’язковим завданням статистики як суспільного блага. ССПД вимагає надання широкому загалу, в тому числі учасникам ринку, рівного та безперешкодного доступу до інформації (зокрема, в аспекті одночасного її надання). Країни-учасники ССПД зобов’язані оприлюднювати завчасно графік поширення даних.

3. Достовірність даних. Для того, щоб офіційна статистика виконувала завдання забезпечення громадськості інформацією, користувачі мають їй довіряти. У свою чергу, довіра до статистичних даних визначається довірою до об’єктивності та професіоналізму органу, відповідального за їх поширення. Прозорість практики роботи такого органу є ключовим фактором формування довіри. Це передбачає:

- ♦ поширення відомостей про терміни й умови підготовки офіційних статистичних даних;
- ♦ визначення умов внутрішньодержавного доступу до даних перед їх оприлюдненням;
- ♦ надання інформації щодо перегляду даних і змін методології роботи.

4. Якість даних. Незважаючи на те, що якість даних виміряти складно, ССПД передбачає, що основним мірилом якості даних є ступінь їх корисності для споживача. ССПД зобов’язує країни-учасники опубліковувати:

- ♦ документацію про методологію та джерела, що використовуються під час підготовки статистичних даних;
- ♦ інформацію про компоненти даних, що дозволяє проводити статистичні перехресні зв’язки і підтверджувати достовірність інформації [6].

Передбачені ССПД категорії даних формують структуру, що охоплює чотири сектори економіки: реальний, податково-бюджетний, фінансовий та зовнішній (табл. 1).

Ретельний аналіз структури та основних положень ССПД свідчить, що у теперішній час його система є неповною, оскільки відсутні дані про потоки міжнародної технічної допомоги.

Як було зазначено вище, дотепер у розробках національної української статистичної школи та у практичній діяльності статистичних органів не застосовувалося таке поняття, як “статистика міжнародної технічної допомоги”. Отже, наразі стає очевидною неможливість ефективного використання міжнародної технічної допомоги без розроблення науково обґрунтованих засад створення статистики міжнародної технічної допомоги та без визначення основних принципів її побудови в межах загальної статистичної системи.

Статистика завжди має на меті відстежувати процеси, що виникають і характеризують сучасний стан розвитку економіки і суспільства. Але для того, щоб створити таку статистику, необхідно розуміти суть та природу відповідного явища, у нашому випадку – технічної допомоги.

На нашу думку, слід, перш за все, з’ясувати, що означає термін “допомога”.

Визначення терміна “допомога”, що стало загаль-

Структура даних за ССПД

Сектор економіки	Категорії даних
Реальний	Національні рахунки, індекси виробництва, ринок праці (показники зайнятості, безробіття, заробітної плати/доходів), індекси цін
Податково-бюджетний	Операції сектору державного управління, операції центральних органів державного управління, заборгованість центральних органів державного управління
Фінансовий	Аналітичні рахунки банківського сектору, аналітичні рахунки центрального банку, відсоткові ставки, фондовий ринок (індекс цін акцій)
Зовнішній	Платіжний баланс, міжнародні резерви, торгівля товарами, міжнародна інвестиційна позиція, зовнішній борг, курси валют

ноприйнятим, зафіксовано в кінці 60-х років ХХ ст., коли Організація з економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) відокремила від надходжень фінансових ресурсів компонент, який назвали “офіційна допомога в розвитку”. У цьому аспекті допомога розглядається як ресурси, що спрямовуються з метою підтримки соціального та економічного розвитку країни.

Ресурси іноземної допомоги повинні сприяти реалізації в країні інституціональних реформ, структурній перебудові економіки, розвитку підприємництва та іншим ринковим перетворенням, створюючи у такий спосіб базу для припливу до країни іноземного приватного капіталу й подальшої взаємодії зі світовим співтовариством [2]. Для цього потрібно мати чітку стратегію економічних реформ, до якої входила б технічна допомога, що надається Україні, та кредити міжнародних фінансових організацій. Варто відзначити, що технічна допомога відіграє важливу роль у переданні ринкових ідей нашому суспільству. Водночас якби українські реципієнти могли використовувати цінні ресурси, що надаються донорами, з більшою користю для себе, то позитивний ефект технічної допомоги був би ще значнішим [3].

Основним документом, в якому вперше було сформульовано цілі, принципи і форми надання технічної допомоги, є резолюція “Технічна допомога в цілях економічного розвитку”, що була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН в 1948 році. Основною метою надання технічної допомоги країнам резолюцією було проголошено сприяння створенню умов, необхідних для економічного та соціального прогресу. Регулярна програма технічної допомоги, розроблена на виконання зазначеної резолюції, стала першою програмою в рамках Організації Об’єднаних Націй за цим напрямом діяльності [4].

В Україні, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 15.02.2002 р. № 153 “Про створення єдиної системи залучення, використання і моніторингу міжнародної технічної допомоги”, остання визначається як ресурси або послуги, що, згідно з міжнародними угодами України, надаються донорами на безоплатній і безвідплатній основі з метою підтримки економіки країни [5].

Щодо статистики міжнародної технічної допомоги, то вона, як і будь-яка інша складова економічної

статистики, може бути визначена як напрям статистики, що за допомогою певних методів вивчає стан, закономірності й тенденції процесу надання технічної допомоги, виявляє кількісні характеристики досліджуваних закономірностей у нерозривному зв’язку з їх якісною визначеністю, встановлює наявність і щільність відповідних взаємозв’язків. При цьому статистика міжнародної технічної допомоги повинна розглядатися як сукупність взаємопов’язаних елементів однієї складної динамічної системи, що перебуває у стані постійних змін під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, зумовлених процесами перетворення вхідного набору ресурсів у якісно інші вихідні ресурси (продукти). Основним вихідним продуктом такої системи є статистична інформація.

З вищевикладеного матеріалу випливає головне завдання статистики міжнародної технічної допомоги – забезпечення органів державного управління та місцевого самоврядування, громадськості, інших споживачів статистичною інформацією щодо джерел допомоги, її обсягів, напрямів, ефективності, умов отримання, подальших перспектив, світових тенденцій з метою прийняття управлінських рішень, визначення науково обґрунтованих стратегічних і тактичних заходів щодо раціонального використання міжнародної технічної допомоги. Статистична інформація має відображати події та процеси, що відбуваються у сфері надання міжнародної технічної допомоги, і бути основою для вироблення економічної політики держави та стратегії подальшого економічного розвитку.

Отже, ефективне управління міжнародною технічною допомогою неможливе без побудови сучасної гнучкої та прозорої системи, здатної оперативно та об’єктивно відображати тенденції в ефективному використанні міжнародної технічної допомоги. Завдання, пов’язані з реформуванням системи міжнародної технічної допомоги, впровадженням міжнародних статистичних класифікацій та стандартів, потребують удосконалення процедур збирання, обробки, аналізу, збереження та поширення статистичних даних, вимагають посилення вимог до статистичної інформації та зумовлюють необхідність формування статистики міжнародної технічної допомоги.

У рамках статистики міжнародної технічної допомоги має здійснюватися статистичне спостереження

за станом реалізації всіх проектів у цьому напрямі, за виконанням усіх видів заходів щодо залучення допомоги, забезпечуватися відповідний аналіз цих про-

цесів, проводиться постійний статистичний моніторинг програм і проектів за регіонами країни та по Україні в цілому.

Список використаних джерел

1. Браун С. Іноземна допомога на практиці / Браун С. — К. : Основи, 1994. — 185 с.
2. Бургиньон Ф. Помощь может быть эффективной / Ф. Бургиньон, М. Санберг // Финансы & развитие. — № 3. — 2007. — С. 56—57.
3. Кістерський Л. Ефективність міжнародної технічної допомоги Україні / Л. Кістерський, І. Скребцов, Т. Липова // Економіка України. — 2003. — № 5. — С. 74—78.
4. Мойнов С. Г. Техническая помощь в системе ООН. Программа Развития ООН (ПРООН) / Мойнов С. Г. — М. : Б.и., 1988. — 50 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України “Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги” від 15.02.2002 р. № 153 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nred=153-2002-%EF>
6. Руководство по применению стандартов распространения данных. Модуль 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dsbb.imf.org/vgn/images/pdfs/russddsguide.pdf>
7. The Special Data Dissemination Standard : Guide for Subscribers and Users [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.dsbb.imf.org/sddsindex.htm
8. Dissemination Standards Bulletin Board [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.dsbb.imf.org/Applications/web/getpage/?pagename=dgrshome

Система вимірювання діяльності соціальних установ: сутність та особливості розробки. Частина I. Теоретико-методологічні аспекти вимірювання діяльності з надання соціальних послуг

Досить часто у теперішній час керівники та спеціалісти соціальних служб ставлять перед собою питання: “Наскільки ми є успішними? Як виміряти наші досягнення та довести, що вони насправді існують? Як побачити проблеми, недоліки у роботі та вчасно вжити заходів щодо їх усунення?”. У повсякденне життя входять такі поняття, як “результативність”, “ефективність”, “якість”, “критерії”, “показники”, “виміри”, “результати”, “оцінка” тощо.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм”, кожна з програм, що розробляється, повинна обов’язково містити розділ щодо очікуваних результатів та ефективності [8]. У ньому необхідно подавати розрахунки кількісних та якісних показників (економічних, соціальних, екологічних тощо), яких передбачається досягти, з обґрунтуванням їх ефективності. Це є підтвердженням актуальності та важливості запровадження у практику системи вимірювання діяльності установ та організацій різного рівня та спрямування, одним із етапів формування якої є саме розробка конкретних індикаторів та їх цільових значень.

© О. П. Романюк, 2008

*О. П. Романюк,
кандидат економічних наук, доцент,
НАДУ при Президентіві України*

Як сформулювати мету надання послуги у кожному конкретному випадку? Яким буде її зміст? На що послуга спрямована (на рівні місцевого осередку, населення в цілому)? У чиїх інтересах вона надається? Як можна визначити очікуваний результат послуги та виміряти її якість? Ці та інші аналогічні питання перебувають у центрі уваги й представляють найбільший інтерес для розробників соціальної політики, науковців, керівників і працівників соціальних служб, а також для отримувачів послуг. Проблема вимірювання якості та ефективності соціального обслуговування, якості соціальної роботи з різними групами користувачів послуг, якості різних соціальних проектів, що стосуються покращання становища людей, набуває у теперішній час усе більшої актуальності.

Метою запропонованої статті є висвітлення суті, практичного значення та особливостей процесу вимірювання діяльності організацій, що надають соціальні послуги. У ній розглядаються питання теорії і методології вимірювання ефективності, результативності та якості соціальної роботи, а також містяться відповіді на запитання:

1. Що таке вимірювання діяльності, його суть та практичне значення?
2. Якими є роль та місце вимірювання діяльності в системі управління, що зорієнтована на результат?